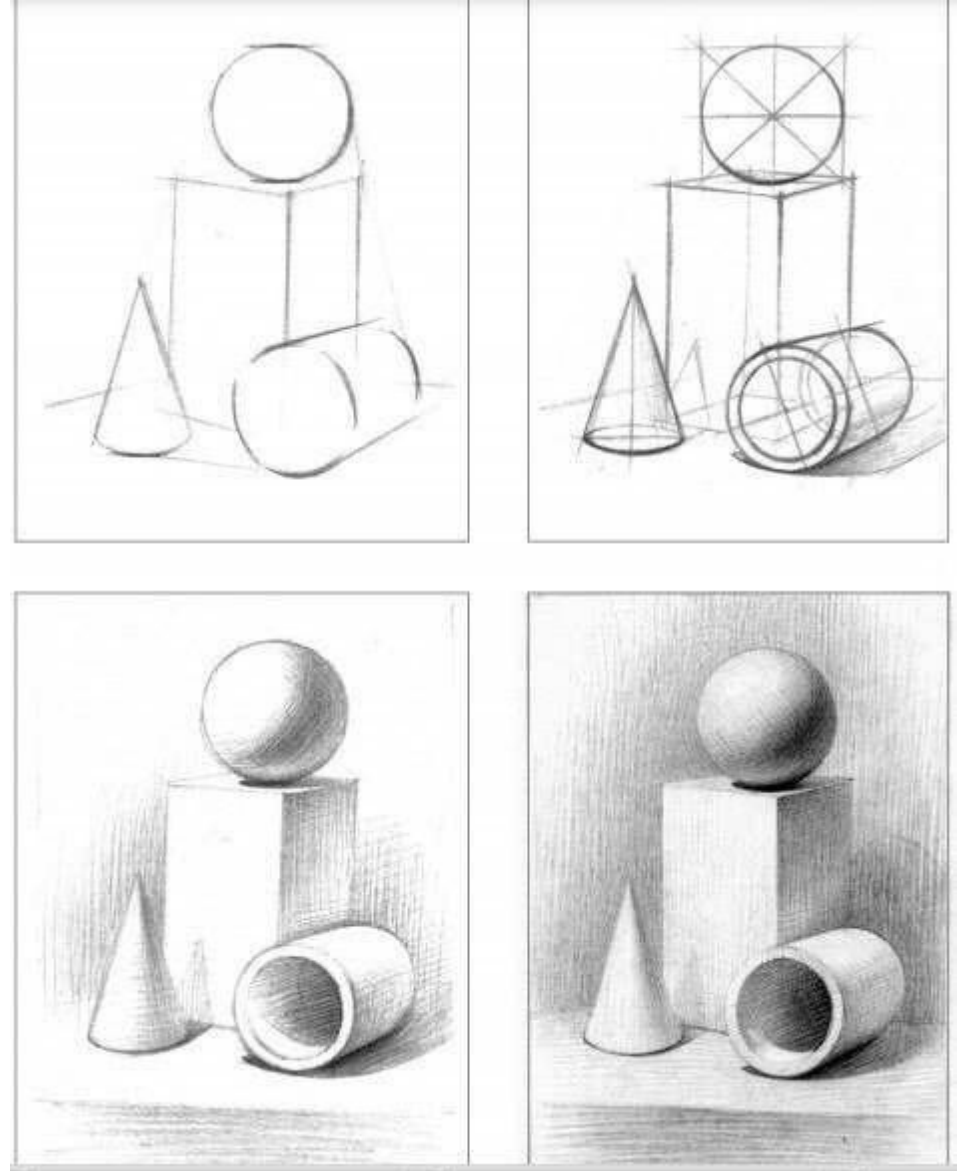

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ

- ΓΝΩΡΙΜΙΑ - ΒΗΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ

ΒΑΣΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ – ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ

- **Σχέδιο** ονομάζεται η απεικόνιση **ενός πράγματος ή μιας κατασκευής με γραφική ύλη σε χαρτί**. Με την εμφάνιση των υπολογιστών και των γραφικών δυνατοτήτων τους η έννοια έχει επεκταθεί, ώστε να περιλαμβάνει και ηλεκτρονικές μορφές, οι οποίες αν εκτυπωθούν αποδίδουν ένα σχέδιο. Το σχέδιο μπορεί να είναι **απλό και καθημερινό** ή να **χρησιμοποιείται σε επιστήμες μηχανικών και στις καλές τέχνες**. Ανάλογα με τη **φύση** και τον **σκοπό** του, **το σχέδιο υπακούει σε κατάλληλους κανόνες**, ώστε οτιδήποτε να **σχεδιάζεται να αντιστοιχεί σε μια συγκεκριμένη λεπτομέρεια**.
- Τα **είδη** του σχεδίου **ως προς τα όργανα σχεδίασης** είναι:
- **ελεύθερο σχέδιο**: αποτελεί **σχέδιο που γίνεται με ελεύθερο χέρι αποτυπώνοντας** πραγματικά αντικείμενα ή αλλιώς, όπως ονομάζεται, τη νεκρή φύση σε μια κόλλα χαρτί υπό σωστές αναλογικές διαστάσεις και κλίμακα^[1] **χωρίς πληθώρα οργάνων, παρά μόνο με την χρήση** βελόνας, κατάλληλων μολυβιών και ειδικής γόμας κάρβουνου, εμφανίζεται συνήθως στις καλές τέχνες.
- **γραμμικό σχέδιο**: σχέδιο για τη δημιουργία του οποίου χρησιμοποιούνται όργανα, όπως χάρακας, ο διαβήτης και τα πενάκια.

Στάδια σχεδίασης

- **σκαρίφημα:** οποιοδήποτε είδος σχεδίου στο οποίο οι κανόνες σχεδίασης δεν έχουν τηρηθεί αυστηρά και αποτελεί συνήθως προσχέδιο
- **προσχέδιο:** σχέδιο το οποίο γίνεται με στόχο τη βελτίωση ενός άλλου σχεδίου
- **τελικό σχέδιο:** το σχέδιο που επιλέγεται για υλοποίηση, το αποτέλεσμα της σχεδίασης.

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

1. Σημείο (Point)

2. Γραμμή (Line)

3. Περιγράμμα (Contour)

4. Φόρμα (Form)

5. Σχήμα (Shape)

1. Σημείο (Point)

Το **σημείο** είναι το πιο απλό και πρωταρχικό στοιχείο της οπτικής γλώσσας.

Δεν έχει διαστάσεις, μόνο θέση στον χώρο.

Χαρακτηριστικά:

- Δηλώνει **έναρξη, εστίαση ή κατεύθυνση**.

- Μπορεί να είναι **μονάδα** (ατομικό σημείο) ή **σύνολο** (πλέγμα, ρυθμός σημείων).

- Όταν επαναλαμβάνεται, δημιουργεί **υφή, ρυθμό ή δομή**.

Παράδειγμα: Ένα μεμονωμένο σημάδι στο λευκό χαρτί τραβά αμέσως την προσοχή – είναι το σημείο αναφοράς της σύνθεσης.

2. Γραμμή (Line)

Η **γραμμή** είναι η κίνηση ενός σημείου μέσα στον χώρο.

Αποτελεί **το ίχνος μιας πορείας**, το βασικό μέσο περιγραφής και έκφρασης.

Χαρακτηριστικά:

- Εκφράζει **κίνηση, ρυθμό, ένταση, κατεύθυνση**.

- Μπορεί να είναι **ευθεία, καμπύλη, τεθλασμένη, συνεχής** ή **διακεκομμένη**.

- Αποδίδει τη **δομή και την ενέργεια** ενός αντικειμένου ή χώρου.

Εκφραστική λειτουργία:

- Λεπτή γραμμή → ευαισθησία, ηρεμία.

- Πυκνή ή έντονη γραμμή → ένταση, βάρος, δύναμη.

- Καμπύλη γραμμή → ροή, κίνηση, οργανικότητα.

4. Φόρμα (Form)

Η **φόρμα** είναι το **συνολικό οπτικό και χωρικό αποτέλεσμα** που προκύπτει από το περίγραμμα, τη γραμμή, τον τόνο και το φως.

Αντιπροσωπεύει **το “σώμα” της μορφής**, είτε δισδιάστατο είτε τρισδιάστατο.

Χαρακτηριστικά:

- Δηλώνει **όγκο, μάζα, βάρος, προοπτική**.

- Περιλαμβάνει **τονική διαβάθμιση και φωτισμό**.

- Είναι **το αποτέλεσμα της σύνθεσης** όλων των προηγούμενων στοιχείων.

Διαφορά:

- Το **σχήμα** είναι επίπεδο.

- Η **φόρμα** έχει βάθος και όγκο.

3. Περίγραμμα (Contour)

Το **περίγραμμα** είναι η γραμμή που **περικλείει** μια μορφή.

Καθορίζει **τα όρια** ενός αντικειμένου και το διαχωρίζει από το φόντο.

Χαρακτηριστικά:

- Ορίζει τη **μορφή** χωρίς να χρειάζεται τον τόνο ή το χρώμα.

- Δημιουργεί **αντίθεση μεταξύ μορφής και χώρου**.

- Στο σχέδιο χρησιμοποιείται για να **αναγνωριστεί η ταυτότητα** του αντικειμένου.

Είδη περιγράμματος:

- **Εξωτερικό περίγραμμα** — ορίζει τα όρια της μορφής.

- **Εσωτερικό περίγραμμα** — αποδίδει δομή, καμπύλες και όγκους μέσα στη μορφή.

5. Σχήμα (Shape)

Το **σχήμα** είναι η **δισδιάστατη επιφάνεια** που προκύπτει όταν μια γραμμή περικλείσει έναν χώρο.

Αποτελεί το πρώτο επίπεδο αναγνώρισης της μορφής.

Κατηγορίες:

- **Γεωμετρικά σχήματα:** τετράγωνο, τρίγωνο, κύκλος – καθαρή, σταθερή δομή.

- **Οργανικά σχήματα:** φυσικές, ελεύθερες μορφές – πιο εκφραστικές και ζωντανές.

Ρόλος στη σύνθεση:

- Δημιουργεί **ισορροπία, ρυθμό, αντίθεση**.

- Αποτελεί τη **βάση της οπτικής αρμονίας**.

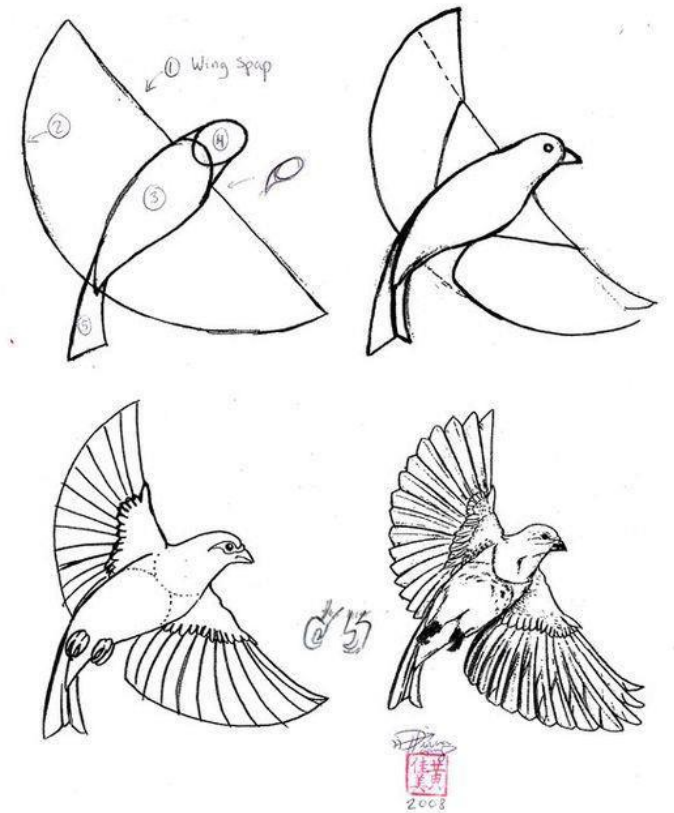
Τι είναι το Ελεύθερο Σχέδιο?

- Το **ελεύθερο σχέδιο** είναι η **οπτική γλώσσα** μέσω της οποίας **αποτυπώνουμε αντιλήψεις του χώρου, των όγκων και του φωτός**. Σε ακαδημαϊκό πλαίσιο, το αντικείμενο **δεν είναι απλώς η ρεαλιστική απεικόνιση**, αλλά η **ανάλυση, ερμηνεία και σύνθεση** των μορφών, με σκοπό την **αντίληψη της δομής και των σχέσεων που τις συγκροτούν**.
- **Κεντρικοί Άξονες Διδασκαλίας:**
- **Αντίληψη χώρου και όγκου** - Παρατήρηση, αναγωγή της πραγματικότητας σε βασικά σχήματα.
- **Φως – σκιά – τονική αξία** - Κατανόηση φωτισμού, τόνου και βάθους.
- **Αναλογίες και κλίμακα** - Οργάνωση της σύνθεσης στον χώρο του χαρτιού.
- **Σύνθεση-Απόδοση σχέσεων μεταξύ μορφών** - ρυθμός, ισορροπία, ένταση, κέντρο βάρους.
- **Προσωπική γραφή / εκφραστικότητα** - Μετάβαση από την αντικειμενική παρατήρηση στη δημιουργική ερμηνεία.

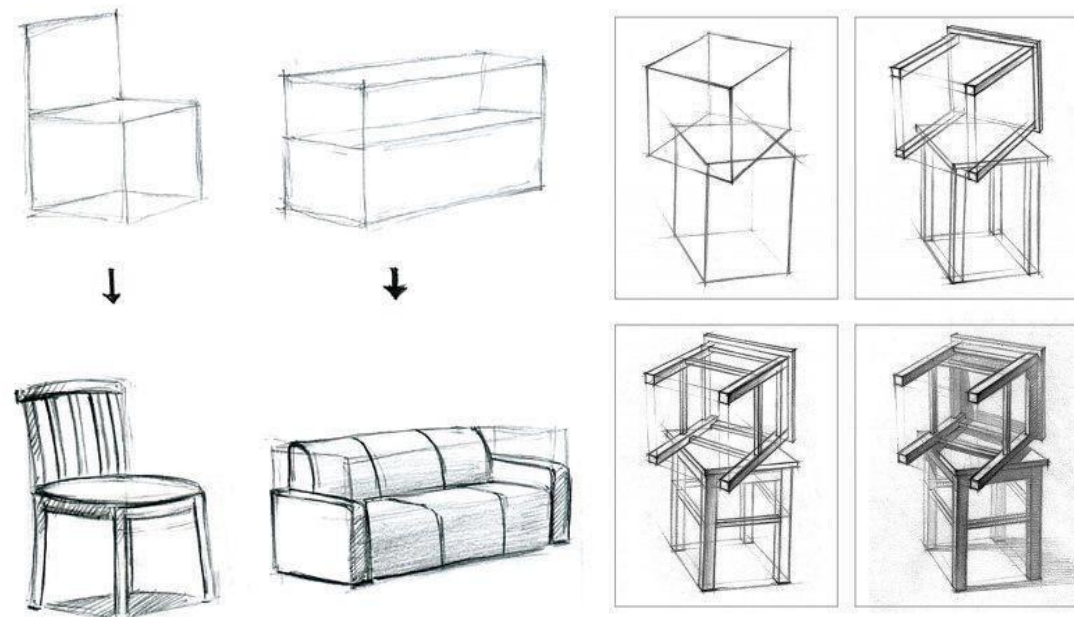
Τα αντικείμενα που μας περιβάλλουν και συχνά καλούμαστε να σχεδιάσουμε είναι πολλές φορές αρκετά πολύπλοκα. Αν τα παρατηρήσουμε προσεχτικά μπορούμε να καταλάβουμε ότι πολλά από αυτά μοιάζουν ξεκάθαρα με γεωμετρικά στερεά σχήματα π.χ ένας κύλινδρος ή **ένας κύβος, μία σφαίρα ή μία πυραμίδα** κ.α.

Κάποια **αντικείμενα** μάλιστα **μπορεί να αποτελούν μια σύνθεση γεωμετρικών σχημάτων** όταν τα **αναλύσουμε**, δηλαδή να **αποτελούνται από μια ή και παραπάνω γεωμετρικές φόρμες**.

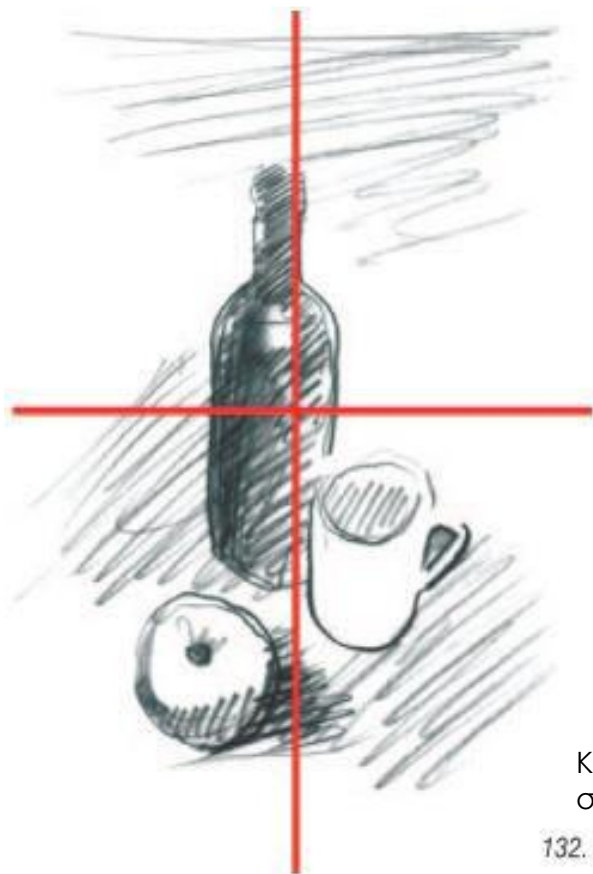
Όταν λοιπόν παρατηρούμε ένα αντικείμενο είναι βασικό να καταφέρουμε να «βρούμε» σε αυτό, από ποιο γεωμετρικό σχήμα ή από ποια γεωμετρικά σχήματα αποτελείται, με μια εντελώς αφαιρετική ματιά, ανεξάρτητα από τις λεπτομέρειες του. Για παράδειγμα σ' ένα καναπέ ή μια καρέκλα. Αν προσπαθήσουμε να τα αποτυπώσουμε χωρίς να τα δούμε αφαιρετικά και προτού τα αναλύσουμε σίγουρα θα δυσκολευτούμε να τα σχεδιάσουμε. Αν όμως τα δούμε σαν ένα απλό ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο τότε θα γίνει πιο εύκολα.

1^ο στάδιο

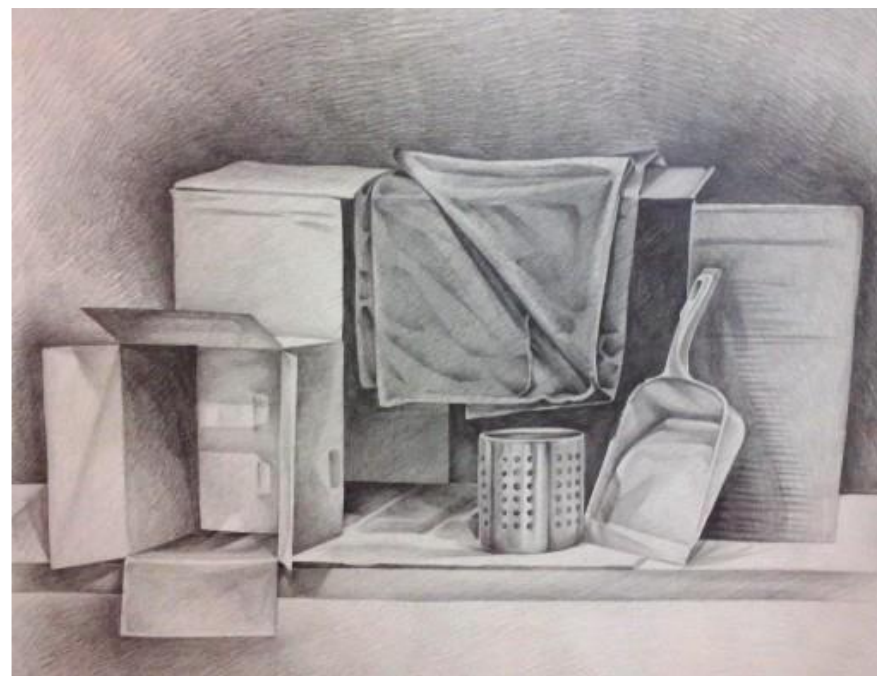
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΣΤΟ ΧΑΡΤΙ

Κάθετη τοποθέτηση με άξονα
συμμετρίας

132.

Οριζόντια Τοποθέτηση

2^ο στάδιο

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΣΤΟ ΧΑΡΤΙ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΧΩΡΟΥ-ΚΑΔΡΟΥ

1. Ορίζουμε το χώρο που θα καταλαμβάνει η σύνθεση μας στο χαρτί μας έτσι ώστε να υπάρχει ένα περιθώριο γύρω από την κόλλα μας περίπου στα τρία δάκτυλα. Αυτό το αναγκαίο περιθώριο χρειάζεται έτσι ώστε να μην «μπουκώσει» η σύνθεση στην κόλλα μας και να δημιουργεί την αίσθηση ενός κάδρου που θα πλαισιώνει όμορφα το σχέδιό μας.

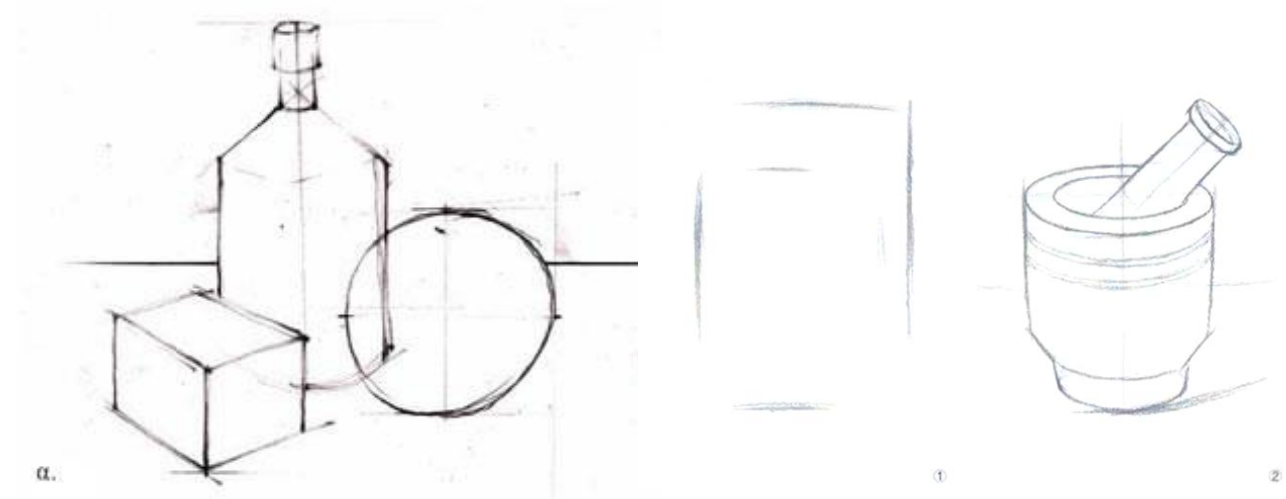

2. Ξεκινάμε **μετρώντας τις βασικές διαστάσεις-αναλογίες** της σύνθεσης με τη βοήθεια μιας βελόνας ή του μολυβιού μας και τις μεταφέρουμε στο χαρτί μας μέσα στο χώρο που μόλις μετρήσαμε. Εδώ απαιτείται μεγάλη ακρίβεια και προσοχή. Σε πρώτη φάση αγνοώ την προοπτική και το βάθος και επικεντρώνομαι στις οριζόντιες και κάθετες γραμμές που το αποτελούν και μου καθορίζουν το βασικό του σχήμα. Στις κάθετες θα βρω το πλάτος που το αντικείμενο καταλαμβάνει και στη συνέχεια στις οριζόντιες γραμμές θα βρω το ύψος και θα το ορίσω στο χαρτί μου. Στη σχέση πλάτους και ύψους υπάρχει μια αναλογία που πρέπει με ακρίβεια να αποτυπώσω. Στην παρακάτω εικόνα το πλάτος του τσουβαλιού είναι μικρότερο από το ύψος του, κάτι που συμβαίνει επειδή το σχήμα του είναι σαν ορθογώνιο παραλληλόγραμμο. Εάν ήταν ίσα (ίδια διάσταση πλάτους και ύψος) τότε θα μιλάγαμε και θα βλέπαμε ένα τετράγωνο τσουβάλι.

3^ο στάδιο

Σχεδίαση βασικών όγκων και αναλογιών

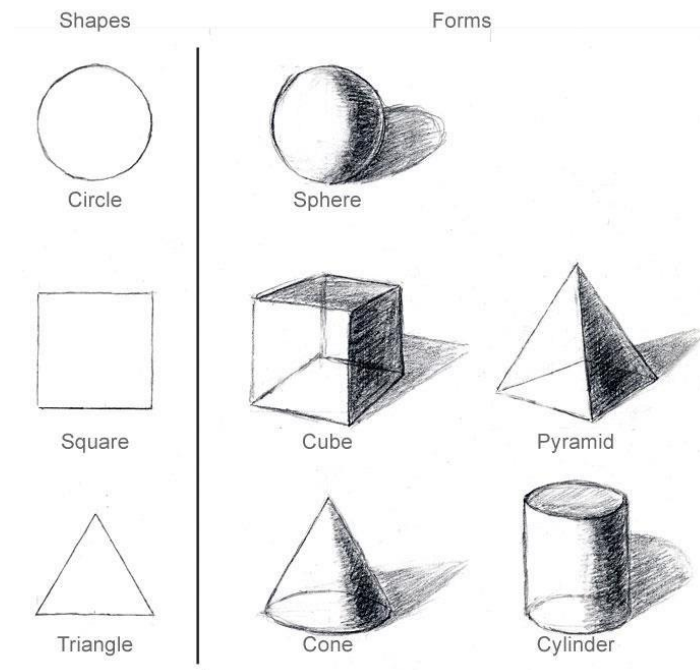
Συνηθίζεται να ξεκινάμε τη σχεδίαση από κάτω προς τα πάνω και να μετράμε πολλές φορές, τσεκάροντας και συγκρίνοντας όλα όσα απαρτίζουν τη σύνθεση μας προσπαθώντας να αποτυπώσουμε τις σωστές μεταξύ τους αναλογίες. Καθόλη την διάρκεια παρατηρούμε το σύνολο της σύνθεσης σε σχέση με αυτό που σχεδιάζουμε στο χαρτί προκειμένου να εντοπίσουμε πιθανά λάθη στην αποτύπωση μας. Στο στάδιο αυτό βασικό είναι να φτιάξω με αχνές γραμμές (HB μολύβι) τις κυρίαρχες γεωμετρικές φόρμες, τις βασικές γραμμές που απαρτίζουν τη σύνθεση, να έχει γίνει σωστή τοποθέτηση στο χαρτί και να έχουν αποτυπωθεί σωστά οι αναλογίες χωρίς πολλές λεπτομέρειες.

5^ο στάδιο

Ένταξη 3^{ης} διάστασης και ολοκλήρωση της βάσης του σχεδίου

Σε αυτό το στάδιο ξεκαθαρίζω τα αντικείμενα που είναι μπροστά και αυτά που είναι πίσω στη σύνθεση μου. Δεν βρίσκονται όλα παρατεταμένα σε μια οριζόντια γραμμή. Επίσης αυτά καταλαμβάνουν έναν «χώρο» παύουν να είναι δισδιάστατα σχήματα και αποκτούν τρισδιάστατη υπόσταση λόγω της προοπτικής.

5^ο στάδιο

ΦΩΣ

Στο τελευταίο αυτό στάδιο θα δώσουμε «ζωή» στο σχέδιο μας προσθέτοντας σταδιακά τους τόνους της σύνθεσης μας ξεκινώντας πάντα από τα πιο σκούρα σημεία άρα από τον πιο σκούρο τόνο σχεδίασης μας. Αυτό γίνεται επίσης σταδιακά, δηλαδή δεν σπεύδουμε να τελειώσουμε απαραίτητα το πιο σκούρο τόνο και να πάμε στον επόμενο. Μπορούμε να τα δουλεύουμε με παράλληλο τρόπο ώστε να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

